

Hopp, Tröst och Mening
Att leda arbete med romanserien
"Blodregn" i skolan.

Mats Wahl, augusti 2015

*Hopp är ju inte helt enkelt optimism.
Det är inte en övertygelse om att något kommer att gå
bra, det är vissheten om att något har en mening -
utan hänsyn till hur det kommer att gå.*

Václav Havel, Fjärrförhör, Ordfronts förlag 1987

Blodregn är en meteorologisk term vars innebörd är att sand från Sahara lyfts till höga luftlager, transporteras bort och fälls ut som rödfärgad nederbörd, ibland i Sverige.

Romanserien "Blodregn" omfattar:

Ryttarna	N&K	2014
Krigarna	N&K	2014
Lagstiftarna	N&K	2015
De Levande	publiceras	2016
De älskande	publiceras	2017

Länkar: www.storyland.se
www.nok.se

I en intervju ställs den vanliga frågan om Hopp. Sedan början av 1980- talet har jag råkat ut för den med jämna mellanrum. Var finns Hoppet i min berättelse, vill man veta.

Typiskt för frågeställaren är att hen utgår ifrån att vi har en gemensam idé om vad Hopp är. Då jag frågat vad intervjuaren menar med Hopp har jag för det mesta fått luddiga svar.

Hopp förefaller för många vara detsamma som försäkringar om att allt skall sluta väl. För andra tycks tanken om Hopp vila på religiösa föreställningar. Ibland tycks det som om frågeställaren egentligen talar om Tröst.

Vad gäller Tröst handlar det om att någon drabbats av skräck eller smärta. Det lilla barnet kan ha snubblat och skadat ett knä. I den tröstande situationen blåser en vuxen på skadan. Trösten ligger i att någon uppfattar barnets smärta och

förtvivlan. Blåsandet på skadan är symboliskt till sin funktion. Symbolen tyds av barnet som ett tecken på att någon delar smärtan och ställer ut löften om att allt skall bli bättre. I många religiösa texter är tröst en stor sak. Vi kan alla ha behov av tröst när livet utsätter oss för prövningar.

Ibland kan man trösta sig själv:

Man börjar dikta tidigt. Som barn är man alltid diktare. Sen blir man avvand, i de flesta fall. Så konsten att bli diktare är att inte låta livet eller människorna eller pengarna vänja en av med det, bland annat.

Jag vande mig vid att "hitta på" mycket tidigt. Verkligheten, som är ett alldeles för fint ord, blev varmare, lustigare och roligare att titta på om man gjorde om den. Inte mycket, men så att det räckte.

Stig Dagerman: "Ett barns memoarer."
Vårt behov av tröst, Norstedts 1955

Föreställningar om Tröst med oartikulerade religiösa rötter har ibland som kärna att det finns ett liv efter döden. Kroppsligt förfall, sjukdom och död är en gåva som livet ger oss, ty efter döden väntar det eviga livet, alltså finns det Hopp.

Att det skulle finnas ett liv efter döden är en paradoxal tanke som undergräver både begreppet Liv och begreppet Död. Tanken att Liv och Död egentligen är nästan samma sak emedan det finns ett liv efter döden är intellektuellt stötande. Att i sammanhanget blanda in det diffusa begreppet "själen" och hävda att det är själen som lever efter döden gör inte saken klarare. Den som menar att det finns Liv i eller efter Döden har mycket att förklara.

Föreställningar om det underbara livet efter döden har i årtusenden exploaterats av härskare med aptit på nya territorier. Himmelriket utmålas av dessa religiösa som platsen för ett paradisiskt liv. Otaliga är de som mött smärta och död på marsch under fanor med religiösa symboler. De som anförda av Gustav II Adolf dog på tysk mark under 30 - åriga kriget hör till dem. De svenska ungdomar som idag dör för upprättandet av ett kalifat hör också dit.

Hopp är inte ett begrepp som har ett objektivt fastställbart värde. På samma sätt är det med Mening. För tyska SS - soldater var det meningsfullt att döda judar. För japanska kamikazepiloter var det meningsfullt att styra flygmaskinen som en flygande bomb mot ett amerikanskt krigsfartyg. För otaliga sovjetiska partifunktionärer utgjorde Josef Stalin inkarnationen av hoppet om ett bättre liv. Det var därför meningsfullt att förfölja, tortera och dräpa sovjetmedborgare som kunde misstänkas vara klassfiender.

Vad som för mig har förefallit meningsfullt har varierat. En del av det jag för femtio år sedan såg som fullt av mening ser jag idag som dårskap. Så, vad är

meningen med att skriva en romanserie omfattande femtonhundra sidor? Vad är poängen med företaget?

På den mest personliga nivån besvaras frågan med ett påstående: jag är berättare. Till min natur är jag en person som skapar och torgför berättelser. Jag är med andra ord en släkting till den välkända skorpionen på paddans rygg, den vars sista ord är: "Det ligger i min natur."

En dag då jag inte skrivit känns ibland som en dag där någonting gått förlorat. Kanske är det som förlorats en känsla av mening? Möjligen är skrivandet trösterikt för mig. Skrivandet öppnar dörren till en dröm om en mer uthärdlig tillvaro, inte främst för mig, som varit gynnad av ett vänligt liv, utan för andra, de om vilka Baudelaire säger att livet har aldrig ens smålett mot dem.

Begreppet Hopp har jag svårt att hantera. För mig är det lättare med Mening. Jag föreställer mig att meningssökande föregår känslan av Hopp.

Kanske är en viktig skillnad mellan Hopp och Mening att Hopp i hög grad är ett känsloläge? Mening genererar också känslor, men möjligen är känslan av Mening i högre grad än Hopp inbäddad i reflektion och överväganden?

På vilket sätt är ämnesövergripande skolarbete kring "Blodregn" meningsfullt?

Det är meningsfullt att ungdomar lär sig att tränga in i en berättelse, vistas i den och förstå dess verkningsmedel. Detta gäller oberoende av om berättelsen är en film, en romantext, ett teaterstycke, en dikt, en text till ett musikstycke eller en politisk pamflett.

Det är meningsfullt att anlägga nya perspektiv på det som är andra människors liv och andras inre och yttre villkor. Dyligt lär man sig i samvaro med föräldrar, närstående och vänner. Man lär sig också en liten del av detta genom att vistas i berättelser och fundera över dem.

I berättelsen stöter läsaren på förhållanden och livsfrågor som ibland rör oss alla. I samtalet om berättelsen kan sådant som man själv funderar över hanteras på ett någorlunda avspänt vis. Ingen behöver blotta sig och göra sig extra sårbar i en gruppmiljö som kan upplevas som fientlig. Samtalet om berättelsen kan hjälpa människorna i en skolklass att komma till tals med sig själva och medmänniskorna.

Samtalet är idag extra nödvändigt i följd av den explosionsartade utveckling som sker på olika områden, inte minst områden som berörs i "Blodregn."

Utveckling innebär förändring, inte självklart till det bättre, varför vi outhärligt måste fråga oss vilken sorts förändring vi vill ha.

Det är min erfarenhet att gruppsamtal lätt urartar. I sin destruktiva form blir samtalet en förgrovd variant av en politisk debatt där någon söker etablera sig som vinnare. Debatten blir vid sådana tillfällen inte sällan inflammerad av personangrepp. "Vinnare" blir påfallande ofta den mest stridslystne.

Samtal om tankar kring en berättelse, det må vara film, roman, teaterstycke, musiktext eller annat, har urartat när det hela blir diskussion där någon tänkes avgå med segern. I samtalet om människans villkor finns inga segrare. Om det meningsskapande samtalet inte kommer till stånd blir vi alla förlorare. Detta gäller inte minst IPCC - mötet i Paris, 30 november till 11 december 2015. Ledarna för världens mäktigaste länder kommer inte att vara närvarande. De skall representeras av ministrar och diplomater. Statschefernas frånvaro är i sig ett oroande tecken. Länderna som via ombud skall förhandla är 196 stycken. Kan förhandlarna lyckas med uppgiften att formulera ett nytt, fungerande miljöavtal? I skrivande stund tycks det mindre sannolikt. De ekonomiska intressena väger i miljöfrågorna så tungt att det kan bli svårt att få till ett avtal som håller för tvåprocentsmålet. Inte desto mindre - samtal är vår enda möjlighet.

I ett ämnesövergripande arbete i skolan förespråkar jag ett associativt arbetssätt. Associativt arbete innebär att enskilda ord, berättelsesekvenser, bildsekvenser eller rytmer i viss mån får styra eller åtminstone påverka arbetet.

I det associativt styrda arbetet kan samtalet ta oförutsägbara och häpnadsväckande vändningar. Dylikt gör i det goda fallet samtalet levande och personligt.

Det nedanstående är i n t e en arbetsanvisning utan ett e x e m p e l på tankar som kan tänkas, samband som kan prövas och hugskott som kan undersökas. Vilka fraser eller enstaka ord som helst kan användas som utgångspunkt för associativt undersökande arbete. I det här exemplet är utgångspunkten substantivet snö.

Jag säger det en gång till: det följande är inte en arbetsanvisning eller en uppmaning att undersöka de givna förslagen. Jag tillhandahåller ett e x e m p e l.

Hur samtalet skall gå till i den arbetande gruppen eller klassen bestäms av de i stunden närvarande.

Exempel på ämnesövergripande associativt arbete kring sådant som gestaltas i de tre första delarna av romanserien "Blodregn."

- *Berätta om snön.* (Replik ur "Ryttarna", sidan 7)

I de tre orden finns en uppmaning eller vädjan. Någon vill höra en berättelse.

För lärare i fysik, matematik och kemi samt naturorienterande ämnen kan ingången till de egna ämnena via substantivet snö vara

- * Hur styrande, distraherande och vilseledande kan inte associationer bli? Siffran sex kan användas som exempel. När sex skrivs med bokstäver dyker andra associationer upp än om sex skrivs som 6. Vilka associationer dyker upp när sex skrivs som VI? Resonera.
- * Arbeta med sannolikhetskalkyler och använd tärning. Hur sannolikt är det att sexan kommer upp tre gånger i följd?
- * Se och lyssna till Tage Danielssons monolog om sannolikhet. Den finns på nätet.
- * Vad hände i Fukushima, Tjernobyl och Harrisburg?
- * Vad är snö? De närvarande uppmanas definiera snö utifrån egenskaper, förekomst, användningsområden, bekymmer med för mycket eller för lite snö samt statistik.
- * Vilka är de ekonomiska konsekvenserna av snö och förhoppningar om snö?
- * Vad kan hända med nederbörd och dess påverkan på samhällen och infrastruktur då nederbörden kommer som snö, som snöblandat regn eller som regn?
- * När detta skrivs har den extrema torkan i Kalifornien pågått i tre år. Läs om den Kaliforniska torkan på nätet.
- * För att producera en liter mjölk krävs 1 000 liter vatten. För att producera ett kilo nötkött krävs 15 000 liter vatten. (DN 25 augusti 2015). Läs om världens vatten på waterfootprint.org
- * Vilka diagramformer är mest lämpliga då vi vill beskriva nederbörd över tid?

- * Vilka är farorna då statistik presenteras?
- * Vad innebär det att ljuga med statistik?
- * Vad, mer exakt, skiljer snö från vatten?
- * Vad händer i ett landskap om snötillgången drastiskt minskar? Finns det flora och fauna som påverkas, i så fall - vilka arter och hur?
- * Vad händer i landskap om vattentillgången hastigt minskar? Läs på nätet om länder och regioner där vattenbrist får effekter på hela stater och samhällen.
- * I "Blodregn" föreslår någon att man skall bygga en damm i Östersjön mellan Sverige och Finland för att på det viset skapa en reservoar för sötvatten. Hur verklighetsfrämmande eller realistiskt är förslaget? Resonera.
- * Vad sker med verksamheter och näringar i orter med vinterturism om snötillgången minskar? Sök exempel.
- * Elin, huvudpersonen i "Blodregn", talar om de döda bottarna i Östersjön. Vilka effekter får försämrat vatten i Östersjön på fiske och turismnäring? Ge exempel.
- * Vad menas med att en havsbotten är "död"?
- * På vilket sätt och i vilka former finns syre i haven?
- * Vad menas med att en vätska är basisk?
- * Varför lämnar Sverige bidrag till Ryssland för att man i Kaliningrad skall bygga verk för avloppsrening?
- * Reser skidturister med ekonomiska förutsättningar alltmer utomlands för att finna bra snö? I så fall - vilket är priset som vi alla betalar för någons skidresa i termer av utsläpp av koldioxid? Räkna på koldioxidutsläpp under en flygresa Stockholm - Genève tur och retur? Hur många ton koldioxid handlar det om när tiotusen resenärer gör den här flygturen?
- * När kommer den koldioxid som idag finns i atmosfären att försvinna?
- * Organisationen Global footprint network påstår att om alla jordens invånare skulle leva som den genomsnittlige USA - medborgaren skulle vi behöva ha

många jordklot. Hur har man gjort kalkylen? Är den meningsfull eller kanske helt felaktig?

- * Vad är koldioxid? Vilken är skillnaden mellan koldioxid och kolmonoxid?
- * Vad menas med tvåprocentmålet som IPCC vill att vi skall nå?
- * Kommer dina barn att kunna åka Vasaloppet på snö? Om inte - vilka är konsekvenserna, ekonomiska, känslomässiga och andra. Vilka data kan du stödja dig mot då du behandlar frågorna?
- * Hur fungerar en snökanon?
- * Hur energikrävande är tio snökanoner som arbetar i tio timmar?
- * Vad är en kWh?
- * Hur många kWh krävs för att vid nollgradig utomhustemperatur värma upp en ordinär villa till plus tjugo grader?
- * Hur många kWh producerades förra året i Sverige?
- * Ur vilka källor kom kraften? Prova olika diagramformer.
- * I "Ryttarna" sliter orkanvindar rotorbladen av vindsnurror. Hur motståndskraftiga är vindkraftverk mot hårda stormar eller orkanbyar?
- * Vilka data finns rörande huruvida vi i dag har mer eller mindre snö än under 1900 - talet? Vad säger tillgänglig data?
- * Vad innebär det att extrapolera?
- * Är det möjligt att extrapolera rörande klimat - och väderfenomen? Vilka är felkällorna vid en sådan operation?
- * Vilka former av diagram tydliggör bäst förekomst av nederbörd under viss period?
- * Vilken är skillnaden mellan klimat och väder?
- * Finns någonting som tyder på att svåra oväder har med klimatförändringar att göra? Stormarna Katrina och Sandy, häftiga regnväder och översvämningar i

Storbritannien och annorstädes kan - kanske - tyda på att någonting förändrats? Sök data och notera att det finns olika åsikter om de eventuella sambanden.

- * Kristianstad förbereder för höga flöden i Helge å. Att skydda staden beräknas kosta en halv miljard. Vilka andra orter i Sverige vidtar åtgärder för att skydda mot översvämning?
- * Hur skriver du en halv miljard med siffror?
- * Vilket är det engelska ordet för miljard?
- * Vad är en hypotes?
- * Hur testar man en hypotes?
- * Vilken är skillnaden mellan evidens och bevis?
- * Stormen Gudrun 2005 kom i Blekinge upp i orkanstyrka. Vilken är skillnaden mellan storm och orkan?
- * Hur ofta har vi under de senaste femtio åren haft stormar med orkanstyrka någonstans i Sverige?
- * Finns det data som tyder på att svåra stormar blir vanligare i Sverige? I så fall - vilka data och hur kan vi förstå dessa? Finns det data som säger att allt är som det alltid har varit? I så fall - vilka data? Problematisera frågan och resonera.
- * Stormen Gudrun fällde stora skogsområden. Vilka blev de ekonomiska konsekvenserna?
- * Hur stor är en hektar?
- * Vilket är det ekonomiska värdet av en hektar timmerskog på rot?
- * Vilka av Sveriges stora bolag är beroende både av tillgång på skogsråvara och billig elkraft?
- * Hur många heltidsarbetstillfällen finns i de här företagen?
- * Hur sannolikt är det att stora skogsarealer i en framtid läggs omkull av stormar och orkanbyar? Vilka data kan användas för att göra kalkylen? Hur tillförlitlig blir den?

- * Vad menas i kronor räknat med uttrycket "skogens gröna guld?" Räkna på produktionen under senaste år där det finns data.
- * Vilka känslomässiga värden har växande skog som ett kalhygge saknar?
- * I "Blodregn" förekommer vid flera tillfällen referenser till olika sorters hackspettar. Vilka fågelarter kräver tillgång till viss sorts skog?
- * Hur mäts vindstyrka i Sverige och i andra länder?
- * Vad händer med bina? Vilka blir konsekvenserna, ekonomiska och känslomässiga, om bina försvinner? Sök data.
- * I vad av ovanstående kan en sannolikhetskalkyl användas på ett korrekt sätt?
- * Då vatten värms utvidgar det sig. En stor del av jordens yta täcks av vatten. Vad sker om oceanerna blir varmare samtidigt som delar av is i Arktis och Antarktis börjar smälta?

"Enligt en ny rapport från NASA kommer havsnivåerna oundvikligen att stiga med en meter eller mer på hundra år, vilket innebär att stora områden som Florida och städer som Tokyo och Singapore kan försvinna."

SvD 28 augusti 2015

- * Hur många människor bor just nu i Tokyo, Singapore och Florida sammantaget?
- * Vilka områden i Europa hotas vid en höjning av vattennivåerna med en meter?
- * Hur går det med London?
- * Hur går det med Skåne?

För lärare i svenska och främmande språk kan ingången till de egna ämnena via substantivet "snö" vara

*Dites-moi, où et en quel pays
Est Flora, la belle romaine,
Alcibiade et Thais
Qui fut sa cousine germaine ?
La nymphe Écho, qui parle quant on fait du bruit
Au- dessus d'une rivière ou d'un étang
Et eut une beauté surhumaine ?
Mais où sont les neiges d'antan ?*

Francoise Villon: "Ballade des dames du temps jadis" ca 1150
Resten av dikten kan hämtas hem från nätet.

I en nutida variant låter det så här:

*Where in the world is Helen Gone,
Whose loveliness demolished Troy?
Where is Salome?
Where the wan licentious cream of Avalon?
Whos sees my lady Fontenoy
And where is Joan, so soldier tall?
And she who bore God`s only boy?
Where is the snow we watched last Fall?*

Christopher Logue, " Gone Ladies", 1966
Resten av dikten kan läsas i "Poems that make
grown men cry," Simon & Schuster 2014

Här hamnar jag i en lavin av associationsdrivna frågor:

- * Vem var Écho?
- * Vilken var hennes främsta egenskap eller brist?
- * I vilken relation stod Écho till Narkissos?
- * Finns det inslag av eko i det som presenteras på sociala medier? Är upprepning av de i gruppen accepterade tankearterna ett viktigt inslag i vad som sägs eller visas?

- * Kan Facebook sägas vara en spegelsal? I så fall - på vilket sätt?
- * Vad menas med uttrycket "som man ropar i skogen får man svar"?
- * Vad kommer det sig att människor vill ägna sig åt näthat?
- * För nazister är det rätt att hata judar. För kommunister är klasshatet viktigt. I USA finns rörelser där kristna fundamentalister angriper abortkliniker och hotar läkare till livet. Författaren Salman Rushdie lever sedan 1988 med livvaktsskydd efter att ha publicerat en roman. Vad kommer det sig att människor vill fördjupa sig i hat? Vad är det i hatet som lockar?
- * Vilken är skillnaden mellan självupptagenhet och narcissism?
- * Är vår kultur narcissistisk? I så fall - på vilket sätt?
- * Finns det någon i "Blodregn" som verkar mer självupptagen än andra? I så fall - hur yttrar sig självupptagenheten?
- * I vilket grekiskt diktverk berättas om belägringen av Troja?
- * Hur fungerade den trojanska hästen? Hur kommer Elin ut ur högsäkerhetsfängelset i "Krigarna"?
- * Vad menas med en "Trojan" i nätsammanhang?
- * Finns det någon i "Blodregn" som har en akilleshäl? I så fall vem eller vilka?
- * I "Blodregn" har huvudpersonen Elin en nemesis som går under namnet Syria. Vad är en nemesis?
- * Elin kallas i "Lagstiftarna" för "Hjortronmyrarnas Jeanne d'Arc." ("Joan, so soldier tall" i Logues text.) Elin kallas också Häxa. Vilket öde mötte Jeanne d'Arc? Vilket öde vill Borlängeligan påtvinga Elin?
- * Se Dreyers långfilm om rättegången mot Jeanne d'Arc. "En kvinnas martyrium." (1929). Begrunda relationen mellan kameraarbetet och skådespelarnas ansikten.
- * Varför hatades Jeanne d'Arc? Varför älskades hon?

- * Se någon modernare filmatisering av berättelsen om Jeanne d'Arc. Jämför med Dreyers film och notera skillnader och likheter.
- * Hur gammal var Jeanne d'Arc när hon avrättades?
- * Förekommer det att kvinnor avrättas i dagens Sverige?
- * Förekommer det att män avrättas i dagens Sverige?
- * Hur kommer sagan om Snövit in i "Blodregn"? Vilken funktion har den?
- * Spegelmotivet i Snövit refereras till i romanserien. Vad kommer det sig? Är det väsentligt? I så fall - på vilket sätt?

TOMTEN

*Midvinternattens köld är hård,
stjärnorna gnistra och glimma.
Alla sova i enslig gård
djupt under midnattstimma.
Månen vandrar sin tysta ban,
snön lyser vit på fur och gran,
snön lyser vit på taken.
Endast tomten är vaken.*

Victor Rydberg, 1881

- * Snö är i vår kultur mer eller mindre välartikulerat förknippad med tradition. Vad skulle det i kulturell bemärkelse innebära för oss om kommande generationer aldrig ser snö?
- * Många svenskar har rötter i länder där snö är en ovanlighet. Vad innebär det för dem som sällan eller aldrig sett snö att leva i ett land där somliga minns den tid då snön lyste vit på taken men få minns den snö som föll i fjol?
- * På nätet är det lätt att finna parodier på Victor Rydbergs dikt. Vad är det i dikten som lockar fram lusten att parodiera och håna?
- * Varför är det roligt att håna?
- * Vad är kitsch?

- * Varför snöar det när "begravningarna kommer tätare och tätare?"

SNÖ FALLER

*Begravningarna kommer
tätare och tätare
som vägslytarna
när man närmar sig en stad.*

*Tusentals människors blickar
i de långa skuggornas land.*

*En bro bygger sig
långsamt
rakt ut i rymden.*

Tomas Tranströmer Ur: Den stora gåtan, Samlade dikter och prosa, 1954-2004.

- * Romanserien "Blodregn" innehåller berättelser om död och förlust på olika nivåer och i olika sammanhang. Vad innebär det att ta del av berättelser om död och förlust?
- * Vilken är skillnaden mellan fiktion och verklighet vad gäller död, förlust och skrämmande hemskheter? Resonera..
- * Vad är det som är så underbart med vampyrer, monster och gangsterledare i fiktionsberättelser? Resonera:
- * Sverige har ett stort antal internationellt uppmärksammade författare av kriminalromaner. Död och förlust är återkommande inslag i kriminallitteraturen. Vad innebär det psykologiskt för läsaren att ta del av kriminalberättelser?
- * Vem är Kain, vem är Abel?
- * Vem är David, vem är Goliat?
- * Vem är Odysseus, vem är Polyfemos?
- * Vem är Medea?
- * Vem är Artemis?
- * Vad gör Judith med Holofernes?

- * Vilken belöning ville Salome ha då hon dansat?
- * I förbigående nämns Caravaggio i "Blodregn". Varför just han och inte någon annan konstnär?
- * Vilka filmer har du sett under det senaste året där det inte förekommer fysiskt våld?
- * Hur kommer det sig att den extremt våldsamma tv - serien "Game of Thrones" är så omåttligt populär? Resonera.
- * I tv - serien "House of Cards" framställs politiker som framförallt sugna på personlig makt. Politikerna beskrivs som opålitliga manipulatörer vilka ser till egen vinning under sken av att de arbetar för väljarnas bästa. Vad kommer det sig att serien är populär? Resonera.
- * När tv serien "Homeland" började visas kungjordes från Vita Huset att president Obama inte missade ett enda avsnitt. Varför ville Vita Huset berätta detta? Resonera.
- * Det visar sig att den unga drottningen i "Blodregn" är filmare. Hon gör dokumentärfilm. Vilka dokumentärfilmer har du sett eller gjort?
- * I vilket syfte bevarar Elin Haralds gitarrer?
- * Vilken är skillnaden mellan en liknelse och en metafor?
- * Vad är ett adverb?
- * Hur många adverb hittar du på de första trettio sidorna i "Ryttarna"?
- * Vad menar jag, tror du, när jag påstår att prosaförfattaren som använder adverb tar en genväg?
- * Litteraturens tre huvudformer är lyrik, dramatik och prosa. Vilka dikter läser du, vilken teater har du sett och vilka böcker läser du helst?
- * Vilka texter till musikstycken gillar du?
- * Bra prosastil är kortaste vägen mellan två punkter. Den första punkten är den situation, den person eller det förhållande som läsaren ännu inte känner. Den andra punkten är nådd då läsaren försetts med den information och den känslbakgrund som hen behöver vara i besittning av för att kunna begripa

förutsättningarna för det som följer. Starten på "Hemsöborna" är ett exempel så gott som något. (Det som här sägs om stil har naturligtvis inget som helst objektivt värde, det är en personlig åsikt, en smakfråga.) Vilken stil vill du möta i litterära texter, filmer, musik och andra konstuttryck? Resonera.

* I "Blodregn" förekommer ett antal citat ur olika dikter. Varför finns citaten där?

* Vilken är skillnaden mellan lyrik och prosa?

* "Blodregn" är en saga. Som författare vet jag inte mer än andra om det som kallas framtiden. Jag har ingen kristallkula, däremot en liten spegel. Men syns framtiden i speglar? Ja, i de speglar vi ser i fantasi och nattlig dröm.

* I "Lagstiftarna" förekommer en bibliotekarie, tillika politiker, som bär en tröja på vilken står: "A novel is a mirror walking down the road."

Resonera om nedanstående:

"När Stendahl formulerar sina berömda rader om romanens uppgift gör han det mot bakgrund av en ännu stark idealistisk norm. Realismen är ännu inget begrepp i den tidens debatt, men alla vet vad idealismen står för. Vilket är alltså romanens syfte? Stendahl ger besked i en episod i Rött och Svart - det rör sig om en ung adelsman som gjort sig skyldig till ett moraliskt etikettsbrott. Han bryr sig dock inte om att kommentera hennes beteende, vilket många av den tidens läsare hade väntat sig av en berättare. Varför inte? Romanen är som en spegel som rör sig längs en landsväg, förklarar han. Alltså återges inte bara himlens blå utan också lervällingen på marken. Om man nu är en läsare som inte gillar lervälling, bör man tänka sig för innan man ropar på korrigerings. Det är inte författaren som bär ansvar för sörjan på landsvägen. Om någon skall klandras så är det snarare den myndighet som nonchalerar åliggandet att hålla vägarna i skick.

...

enligt Stendahl är författarens uppgift att återge världen sådan den är."

Sara Danius , "Den blå tvålen" Bonniers 2013
Om Stendahls "Rött och Svart," 1830

- * Hur ser livet i Sverige ut om tio år? Resonera.
- * Vilka sagor tyckte du om som liten? Vilka sagor gillar du idag? (Jag betraktar i det här sammanhanget James Bond, Robocop, Lisbeth Salander och Harry Potter som sagofigurer jämförbara med Pomperipossa och Askungen.)
- * Läs berättelsen om Gunnars död på Hlidarende i Nials saga.
- * Vad är en lakonism?
- * Vem var Lakoon och vad gjorde han?
- * På vilket sätt liknar Lakoon den grekiska mytens Cassandra?
- * Vad kom det sig att Cassandra inte blev trodd då hon talade om framtiden?
- * Visselblåsaren Edward Snowden sitter isolerad i Ryssland. På vilket sätt påminner Snowden om Lakoon och Cassandra?
- * Vad menas med uttrycket "skjut inte på budbäraren?"
- * I "Blodregn" har delar av det svenska kärnkraftverket Västverk skadats av terrorister. Hur sannolikt är det att någonting sådant skulle kunna ske?
- * Kitsch har definierats som konstverk som berövats sin vrede.

"Art is demolition; kitsch is the corpse left when art loses it's anger."

Robert Stoller

- * Stöter du på kitsch på nätet? Skojiga kattungar till exempel. Behöver vi kitsch - i så fall varför? Vilken är skillnaden mellan kitsch och reklam? Resonera.

För lärare i samhällsorienterande ämnen kan ingången till de egna ämnena via substantivet snö vara

- * Är det möjligt eller troligt att något av det som berättas i "Blodregn" är verklighet om femtio år? I så fall - vad? Resonera.
- * Vad betyder i så fall detta vad gäller påfrestningar på samhällsapparaten?

Frågor som gestaltas i "Blodregn" är

- * Effekter av global uppvärmning.
- * Robotisering.
- * Statsmaktens försvagning.
- * Det nya klansamhället.
- * Övervakningssamhället.
- * Manipulationssamhället.
- * Att som ung person i ett samhälle söka en roll och vilja ta ansvar

Fenomen som inom ramen för arbete i samhällsorienterande ämnen förtjänar att undersökas:

*** Vad gäller global uppvärmning**

Information om global uppvärmning och dess sannolika effekter finns i rikt mått på till exempel

- The Guardian / environment.
- Svenska Naturskyddsföreningen.
- NASA (missa inte NASA!)
- SMHI
- 350.org.

- Global footprint network

Länkar till andra organisationer finns på de angivna nätplatserna.

Läs gärna "Det här förändrar allt"
Naomi Klein, Ordfronts förlag 2015

Läs också: "Den stora förnekelsen"
Anders Wijkman och Johan Rockström
Medströms förlag 2011

- * Jämför Nationernas Förbund med Förenta Nationerna. Vilka är likheterna och vilka är skillnaderna?
- * Vilken verksamhet bedriver FN - organet IPCC?
- * Vilka metoder har man inom IPCC utvecklat för att nå sina mål?
- * Hur många klimatkonferenser har IPCC anordnat genom åren?
- * Läs i internationell press om IPCC - konferensen i Paris i december 2015.

Vad gäller robotisering

- * Vilka effekter på samhällsutvecklingen bedöms robotiseringen få?
Stefan Fölster har skrivit om detta.
- * Vilka berättelser om robotar har gruppen tagit del av? Vilken roll spelar robotarna i dessa berättelser?
- * Den som mer än andra betraktas som robotberättelsernas grand old man är Isaac Asimov. Han har formulerat The three laws of robotics. Är det sannolikt att verklighetens robotar programmeras för att verka i enlighet med Asimovs lagar? Om inte - varför?
- * Vad är ett autonomt vapen?
- * Är du autonom?
- * Har du någon gång tyckt dig handla automatiskt? I så fall - när?

- * Vad skulle du tycka om att möta en robot som ser ut precis som du?
- * Om du kunde kontrollera en sådan robot - vad skulle du låta den göra?
- * I "Blodregn" förekommer en människoliknande robot som kallas Turing. Vem var Alan Turing och vad utträttade han?
- * Se filmen om Alan Turing " The imitation game." (2014)
- * Hur dog Alan Turing? Vad höll på att ta livet av Snövit?
- * Vad är en algoritm och hur fungerar den?
- * Det svenska företaget Precise Biometrics utvecklar avancerade algoritmer. På vilka områden används de?
- * I Nagasaki öppnades 2015 ett hotell där en del av personalen är robotar. Läs om hotellet på nätet.
- * Hotell Borderland och varuhuset Wong i "Blodregn" har ett antal robotar "anställda". De är svåra att skilja från människor. Vad innebär det att leva i ett samhälle där det kan vara svårt att veta vem som är en människa och vem som är en maskin?
- * Vad har du i din telefon som ger en mekanisk röst möjligheter att besvara frågor?
- * Hur många hotellanställda finns i Sverige?
- * Hur många butiksanställda finns just nu i Sverige?
- * När tror du att du sett den sista bemannade butikskassan? Om tre år? Om fem? Om tio?
- * I "Blodregn" förekommer bilar utan ratt. De laddas med el och har avancerade program för underhållning. Vilken sorts bilar är de vanligaste om tio år? Resonera.

Vad gäller statsmaktens eventuella försvagning

- * Sverige kan inte försvaras mot anfall utifrån. Vad betyder det politiskt för statsmakten och känslomässigt för medborgarna?

- * Vad innebär det att Sverige idag har 235 elitsoldater i Mali, men ingen förmåga att försvara Gotland?
- * "Tabanja" betyder vapen. Lyssna till Cherrie när hon sjunger "Tabanja."
- * I Sverige finns enligt rikspolisens 55 områden där kriminella nätverk delvis har tagit makten. Läget beskrivs i "En nationell översikt av kriminella nätverk med stor påverkan i lokalsamhället" - Rikskriminalpolisen oktober 2014. I rapportens påstås:

"I Sverige finns i nuläget 55 geografiska områden där lokala kriminella nätverk anses ha negativ påverkan på lokalsamhället."

Rapporten kan hämtas hem från nätet.

- * Vad betyder det för oss medborgare om vi långsamt tappar förtroende för statsmaktens förmåga att hjälpa och skydda oss?
- * Vad menas med infrastruktur och vilka uppdrag har MSB beträffande infrastrukturen i landet?
- * Vad är MSB?
- * Vilket uppdrag har MSB?
- * Vilka delar av landets infrastruktur är extra väderkänsliga?

Vad gäller ett framväxande klansamhälle

* Romanserien "Blodregn" har rötter i den isländska sagan, särskilt den del av Nials saga som handlar om Gunnar på Hlidarende och hans hustru Hallgerd. Island var på 900 - talet ett klansamhälle. Någon stat eller statsmakt fanns inte. Skottland var länge ett klansamhälle. I delar av mellanöstern och Afrika är klanen en betydelsefull samhällsstruktur. I Albanien är klanerna mäktiga.

En klan förutsätter inte släktskap. En klan kan bygga på obrottslig lojalitet och att medlemmarna svär trohet mot klanen, dess ideal och syften.

Många kriminella organisationer kan betecknas som klaner. När man väl är del av klanen är det svårt att lämna den. I Coppolas långfilmer om "Gudfadern" ges bilder av vad det är fråga om.

I "Lagstiftarna" får vi veta en hel del om det inre livet i den fiktiva organisationen Borlängeligan. Inte minst får vi lära känna sönerna till de dräpta

ligaledarna. Mård är tjugo år gammal och hans bror Sten är fjorton. Hur är det att växa upp i en familj som ställt sig vid sidan av det samhälle som man parasiterar på? Resonera.

* Läs någon av Tomas Lappalainen's böcker om den italienska maffian. Läs också Roberto Savianos "Gomorra." Den av många uppskattade tv - serien "Sopranos" ger liv åt våra fantasier kring våld, makt och vansinne i vad som på ytan kan se ut som vanlig förortsmiljö. Varför är många av oss - jag också - fascinerade av maffiaberättelser? Resonera.

* Vad var Sodom och Gomorra?

* Vad skedde med Lots hustru? Jämför med berättelsen om Orfeus och Eurydike. Jämför med sagan om Prins Hatt under jorden.

* Vad är det myten vill säga oss när någon i en berättelse uppmanas att inte se eller inte se sig om?

* Vad innebär det att se tillbaka och att minnas? Hur vill du förhålla dig till ditt personliga förflutna, det som är din livshistoria? Hur påverkas vi i dagligt liv av vår egen livshistoria? Resonera.

* En finsk författare har påstått att "Den som varken ser bakåt eller framåt får se upp." Vad kan författaren mena? Resonera.

* Resonera kring William Faulkners påstående: " The past is never dead. It's not even past."

* I vilken utsträckning kommer kriminella organisationer att ha inflytande på livet i Sverige om femtio år? Använd tillgänglig data och extrapolera, om du tror att det fungerar. BRÅ har skrifter och utredningar rörande nuläget. Resonera.

* Vad är BRÅ?

* Är det rimligt att extrapolera rörande samhällsliga data? Varför - varför inte?

* Vad kommer det sig att somliga människor vill ställa sig vid sidan av samhället? Resonera.

* Är lusten att stå vid sidan av samhället en identitetsfråga?

* Vad menas med identitet?

- * Den som mer än andra är pappa till identitetsbegreppet är Erik Homburger Erikson. Vem var han och vilka är de åtta utvecklingsfaser som han ansåg att vi alla passerar på vår väg genom livet?
- * Vilka identitetsmarkörer förekommer i din närmiljö?
- * Vilka beteenden kan vara starka identitetsmarkörer? Vad innebär det till exempel att ständigt komma försent till lektioner, att säga sig aldrig läsa böcker och påstå sig vara stolt över usla betyg? På vilket sätt kan sådant ha med identitetsskapande att göra? Resonera.
- * Läs Salingers " Räddaren i nöden". (1951) Resonera.
- * Läs Therese Bohmans "Den andra kvinnan". (2014) Resonera
- * Vad signaleras av den som bär slips? Resonera.
- * Vad signaleras av den som bär kepsen bak och fram? Resonera.
- * Vad signaleras av den som bär ett vapen? Resonera.
- * I "De levande" förekommer ett samhälle i Dalarna där barn från sju års ålder tatueras av föräldrarna. Vad innebär det i din omgivning att ha eller inte ha tatueringar? Resonera.
- * När jag var liten hade jag fördomar rörande barn som bar glasögon. Vilka fördomar har du beträffande kläder och annat som kan utgöra eller betraktas som identitetsmarkörer?
- * Vad innebär det att bära uniform?
- * Vad innebär det att bära heltäckande kläder där inte ens ansiktet syns?
- * Kommer Sverige att i allt högre grad bli ett klansamhälle i takt med att statsmakten försvagas?
- * Finns det i så fall data som pekar på att så är fallet? I så fall - vilka data?
- * Undersök hur det är med domstolarna, pensionssystemet och sjukvården. Räcker kapaciteten till? Kanske gör den det och tal om statsmaktens försvagning behöver inte tas på allvar? Sök data.

* Min moster Kerstin Engström avled för en månad sedan. När hon var 98 år gammal satt hon i 12 timmar med smärtor i en stol i väntrummet på akuten. Berättelsen om moster Kerstin är sann, men berättelsen utgör vad som kallas anekdotisk data. Vilken är skillnaden mellan anekdoter och statistisk data? Kan de komplettera varandra? Säger berättelsen om moster Kerstin någonting överhuvudtaget om sjukvården? I så fall - vad? Resonera.

Övervakning och manipulation

* Vad menas med "Big data?"

* Vad vet man via nätet om dig? (DN 31 augusti 2015).

* Bryr du dig om att allt du gör på nätet lagras och sammanställs av algoritmer, vilka skapar en bild av dig och dina preferenser?

* Kommer människor i framtiden att ha någon form av privatliv eller kommer allt att vara sökbart på nätet?

* Vad innebär det att man utan personens vetskap fotograferar någon och lägger ut bilden eller filmen på nätet?

Vad innebär det för:

den avbildade

fotografen

samhällsklimatet

* I "Blodregn" spelar övervakningskameror en viktig roll. Hur mycket övervakning vill du ha vad gäller det du handlar i butiken eller via nätet, vad du gör på gatan, vilka adresser du besöker i verkligheten och på nätet samt hur du i allmänhet rör dig på nätet?

* Vad innebär lagen om yttrandefrihet?

* Vilka är Sveriges grundlagar?

* Hur ändrar man i grundlagen?

* Skulle du vilja inför ändringar i grundlagen? I så fall - vad vill du göra till grundlag?

* Immanuel Kant formulerade Det kategoriska imperativet: " Handla på sådant sätt att din handling kan upphöjas till allmän lag."

("Handle nur nach derjenigen Maxime, durch die du zugleich wollen kannst, dass sie ein allgemeines Gesetz werde.")

* Den tredje delen i romanserien "Blodregn" kommer på tyska att heta "Die Gesetsgeber." Där ställs frågan rörande vilka lagar vi vill leva under - Borlängeligans eller den tämligen maktlösa riksdagens.

* I "Blodregn" förbereds lagstiftning som bland annat skall göra det olagligt att kritisera polisen. Finns det europeiska länder där man har eller förbereder liknande lagstiftning?

* Vad utträttade den ryska gruppen Pussy Riot?

* Hur straffades gruppens medlemmar?

* Skall religiösa människor ha rätt att kräva att deras heliga texter, symboler eller tro inte utsätts för kritik, löje eller något som av de religiösa definieras som vanhelgande?

* Kanske bor jag intill en kyrka. Har jag i så fall som ateist rätt att kräva att kyrkorna slutar att ringa i klockor vid gudstjänsttid eftersom jag känner mig störd. Resonera?

* Människor kan kränkas, men kan en religion, ett filosofiskt system eller en politisk ideologi kränkas? Resonera.

* Tillrättalagda nyheter kommenteras i början av "Ryttarna". Läggs nyheterna i svenska tv - kanaler och tidningar tillrätta idag? I så fall hur och i vilket syfte?

* I Sverige hade vi två folkomröstningar rörande övergång från vänstertrafik till högertrafik. Varför?

* På vilket sätt kan de två folkomröstningarna ses som uttryck för en sund demokratisk process?

* I Ryssland finns stora organisationer som via bloggar sprider regimvänlig men felaktig information. Finns liknande verksamhet på andra ställen i världen? I så fall - var?

* Av världens tio största bolag är fem oljebolag och två tillverkar bilar. Hur kommer de här bolagen att förhålla sig till stiftandet av lagar och förordningar som är avsedda att hindra eller stoppa användningen av fossila bränslen? Ingen kan veta, men det går bra att gissa. Resonera.

* Vad gör en lobbyist?

* Vem är Sveriges mest kände lobbyist?

* Av vilka organisationer övervakas medborgarna i USA?

* Vilken sorts verksamhet bedrivs av den svenska myndigheten FRA?

* Begrunda nedanstående beträffande Spotify:

“With your permission, we may collect information stored on your mobile device, such as contacts, photos, or media files ...” No, that wasn’t GCHQ – it was the new **terms of service imposed by Spotify, prompting user-outcry** last week. Within 24 hours, the music-streaming service had to clarify that it will allow individual opt-outs. But, it was an example of the pressure tech firms are under to monopolise aggregated consumer data. **As well as my photos, contacts, audio and video, Spotify wants the right to collect data not just on my location “but the speed of your movements, such as whether you are running, walking, or in transit”. It would see what I post and like on Facebook and it will store my credit card information, share it with payment processors and use all of this to fire adverts at me.**

The Guardian 23 aug 2015

* När hade vi senast nyhetscensur i Sverige?

* Varför infördes den censuren?

* Lyssna till Karl Gerhards "Den ökända hästen från Troja."

* Ta reda på hur det gick till när den svenska regeringen efter påtryckningar från Tyskland gjorde vad den kunde för att stoppa framförandet av Karl Gerhards kuplett.

* Den som enligt uppgift skall ha ringt Karl Gerhard och försökt få honom att avstå från fler framföranden av kupletten myntade också uttrycket Folkhemmet. Vem myntade uttrycket Folkhemmet och vad menades med uttrycket?

* Gör en rapversion av Karl Gerhards kuplett. Framför den med dans.

- * Vad menas med självcensur?
- * Vad innebär det att för sig själv förneka eller vägra förstå att vissa förhållanden är förhanden?
- * Vad, i psykologisk bemärkelse, är en försvarsmekanism? Vad har vi försvarsmekanismerna till?
- * Vad är paranoia?
- * Vad är ångest?
- * Vad är konflikträdsla?
- * Vad är tunghäfta?
- * Hur gör du för att hålla dig informerad om vad som sker i världen?
- * Begrunda statsmaktens felaktiga och vilseledande information rörande vildsvinen i "Blodregn." Vilket är statsmaktens syfte?
- * Vilken politik rörande kärnkraft har man i Tyskland efter haveriet i Fukushima 2011?
- * I "Blodregn" har delar av det svenska kärnkraftverket Västverk förstörts av terrorister och delar av landskapet runtomkring är obeboeligt. Hur sannolikt är det att någonting sådant skulle kunna ske? Resonera.
- * Om du ännu inte gjort det - lyssna på Tage Danielssons monolog om sannolikhet.
- * Vad är retorik?
- * En politiker med sällsynt retorisk förmåga refereras till på flera ställen i "Blodregn". Han sa bland mycket annat också det här:

Even though large tracts of Europe and many old and famous States have fallen or may fall into the grip of the Gestapo and all the odious apparatus of Nazi rule, we shall not flag or fail. We shall go on to the end, we shall fight in France, we shall fight on the seas and oceans, we shall fight with growing confidence and growing strength in the air, we shall defend our Island, whatever the cost may be, we shall fight on the beaches, we shall fight on the

landing grounds, we shall fight in the fields and in the streets, we shall fight in the hills; we shall never surrender.

När hölls talet och vem var talaren?

- * Vad var Gestapo?
- * Se Chaplins "Diktatorn." (1940)

Vad gäller Elins värld

Romanserien "Blodregn" är en saga med allt vad det innebär. Det finns till och med en drottning, precis som i sagan om Snövit.

Att det är fråga om en saga betyder inte att det som sker i övervägande grad är överkligt. I "Blodregn" finns inga drakar, inga människor som kan bli små som myror, inga trollkarlar eller knytt och ingen kan flyga som Stålmannen.

I "Blodregn" finns människor och robotar som överskrider gränser. Elin sätter igång svårkontrollerbara sociala förlopp och kallas häxa medan människoliknande robotar utvecklar vad som liknar önskningar om att bli mer mänskliga. Den unga drottningen, som blir Elins vän, tycks ha en politisk agenda. Är något av det som på det här viset gestaltas möjligt eller ens troligt som skeenden i framtiden?

- * I vilka frågor under nittonhundratalet har medlemmar av det svenska kungahuset haft en politisk agenda?
- * Vad innebär Torekovkompromissen?
- * Vilka är de tillfällen då Elin tvingas till avgörande beslut eller kanske avstår från att fatta ett medvetet beslut, men likväl förändrar förutsättningarna för sitt liv?
- * Hur sannolikt är det att en person med Elins brist på politiska kvalifikationer skulle väljas in i Sveriges riksdag?
- * Vilka är de yngsta ledamöterna av Sveriges riksdag under de senaste trettio åren?
- * Elins moster Karin Holme är läraren som blir ledare för en gerillarörelse och jagas som terrorist. Hennes första brott är att hon motsätter sig att barn skall tvingas äta lugnande medel för att bli insläppta i skolans lokaler. Vem kan i dag stämpas som terrorist i Sverige? Vad säger lagen?

- * Har det under nittonhundratalet förekommit att politiker någonstans i världen lyfts fram som nationella ledare bland annat för sina kvalifikationer som mördare eller terrorister? I så fall - vilka politiker i vilka länder?
- * Vad hände på Hawai 7 december 1941?
- * Hur befogade menar du att bombningarna av Dresden 1945 var? Sök argument för och emot och resonera.
- * Hur befogade var atombombningarna av Hiroshima och Nagasaki? Sök argument för och emot och resonera.
- * Läs Kurt Vonneguts "Slakthus fem." (1970). Berättelsen utspelas i Dresden under bombningarna.
- * Vad menas med 9/11?
- * Vad betecknas i internationella sammanhang som terrorism? Resonera om hur definitionerna kan se ut i olika länder.

Frågorna jag själv ställer inför "Blodregn" är fyra

- * Vad i den här sagan kan vara verklighet om femtio år?
- * Vad av detta är i så fall önskvärt och vad är mindre önskvärt eller sådant som inte bör få ske?
- * Om det finns obehagliga inslag i en tänkt framtid, vad kan vi göra idag för att framtiden skall te sig mindre skrämmande?
- * Hur skall vi våga se och förstå vad som håller på att ske?

Alltihop på samma gång

Som sagts ovan finns det i "Blodregn" ett antal kontextuella förhållanden som påverkar människornas liv:

- * Effekter av global uppvärmning.
- * Robotisering.
- * Statsmaktens försvagning.
- * Det nya klansamhället.
- * Övervakningssamhället.

* Manipulationssamhället.

För huvudpersonen är frågan hur hon som person i ett system kan finna en roll och ta det ansvar hon är beredd att ta.

Det handlar om Elins resa in i vuxenvärlden, en resa som vi alla gjort eller kommer att göra

I dagens samhällsdebatt hanteras de här frågorna, i den mån de alls hanteras, som fristående frågor. Frågan om global uppvärmning hanteras av klimatforskarna. Robotiseringen hanteras av ekonomer och tekniker. Försvarsfrågan hanteras av försvarsutskottet och de kriminella nätverkens framväxt hanteras av justitiedepartementet och de rättsvårdande myndigheterna.

Att det skulle kunna växa fram ett alternativt samhälle i Sverige, kanske ett klansamhälle, verkar knappt finnas på samhällsdebattörernas karta. Övervakning blir något vi längtar efter när galningar med skjutvapen och bomber vill ta våra liv, och vem vill missa reklamen på bio?

Slutligen måste vi fråga oss hur de politiska systemen kommer att utvecklas. Kommer ungdomar i framtiden att alls söka sig till den partipolitiska arenan och kommer de att släppas in i de politiska finrummen av de redan etablerade? Finns det möjligen i politiken en parallellitet med arbetsmarknaden - de som redan har jobb får behålla dem, de unga stängs ute, både på arbetsmarknaden och i partipolitiken?

Men Elin tar sig in i politiken. Hennes kvalifikation är att hon dräpt hotfulla människor. Verksamheten som dräpare är en otäck bit av Elins CV. Vem vill vara en sån? Inte ens Elin. Och de dräpta hade ju barn.

I "Blodregn" händer alltihop på samma gång. Ingenting händer i god ordning och - en - sak i - sänder. Alltihop är en komplicerad röra där no man is an island, alla öar möts under vattnet och vem som är vad blir svårare och svårare att urskilja.

Vi behöver prata med varandra om framtiden. Det räcker inte att vi pratar med politikerna. Sveriges framtidsminister är i skrivande stund fullständigt osynlig.

Vi får tänka själva.

Framtiden ligger inte i våra händer.

Den vilar som en ännu osynlig fjäril på allas våra läppar.

